

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัตนบุรี เขต 1 จำนวน 98 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ 25 แห่ง ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งละ 15 คน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 73 แห่ง มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 คน รวมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น 1,032 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้จากกลุ่มประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้แก่ ผู้แทนกลุ่มบุคคลในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 8 กลุ่ม คำนวณโดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Mogan. 1970 : 607 - 610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งละเท่า ๆ กัน จึงปรับเพิ่มเป็น 280 คน โดยเปรียบเทียบตามสัดส่วนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานภาพกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับในการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยอาศัยแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert, 1961 : 125)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่งถึงสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 280 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ขนาดของสถานศึกษาและองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขนาดของสถานศึกษาและองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพและโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ

ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.87$) ด้านกำกับกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด ($\bar{X} = 3.84$) และด้านการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.71$) ตามลำดับ 1) ด้านกำกับกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ให้ความเห็นชอบรายงานประจำปีและผลการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแก่สถานศึกษา ($\bar{X} = 4.00$) ติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมาย แผนงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.80$) และพิจารณาให้ความเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนด เป้าหมาย แผนงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ 2) ด้านส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านวิชาการ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.03$) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการบริหารงานทั่วไป พิจารณาและให้การส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 3.91$) 3) ด้านการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ ถ้าเห็นว่าข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรได้รับการพัฒนาหรือยกย่องชมเชย ให้ขวัญกำลังใจ ($\bar{X} = 3.84$) พิจารณาให้ความเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และแนวทางในการบริหารงานบุคคล ติดตาม ดูแลให้ดำเนินการเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการและแนวทางที่กำหนด ($\bar{X} = 3.73$) 4) ด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด ในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ร่วมพิจารณาคัดเลือกหนังสือ ($\bar{X} = 3.93$) กำหนดกิจกรรมที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน และพัฒนาระบบการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.89$)

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา คือ สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นกรรมการภายในและกรรมการภายนอก โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งนี้เป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้มีหน้าที่ 2 ประการสำคัญ คือ 1) กำกับกิจกรรมของโรงเรียน และ 2) สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 17 - 18) ที่ให้ความสำคัญต่อบทบาทของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาของประเทศ เพราะเป็นการศึกษาเพื่อปวงชน จำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารให้มากที่สุด สถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการและการบริหารแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย และเกิดความพึงพอใจของผู้รับบริการ อนึ่งรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ.2542 จนถึงปัจจุบันรวมระยะเวลาได้ 14 ปี ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปนิดา บันดอน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการโรงเรียนแม่ต้นวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้สรุปผลการศึกษาว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก มีจำนวน 9 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ทำให้โรงเรียนทำการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณสมบัติไม่หลากหลายเหมือนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนขนาดใหญ่โรงเรียนสามารถทำการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผู้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณสมบัติตรงตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 38 วรรคสองและวรรคสาม ประกอบกับกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหาได้มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลเลียม (William. 2003 : Abstract) ได้สรุปผลการศึกษาว่า ความร่วมมือของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแตกต่างกัน ส่งผลต่อประเด็นอันเป็นปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการบริหารการศึกษา

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสถานภาพ พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นคณะกรรมการภายในและกรรมการภายนอกโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานมาจากตัวแทนบุคคลที่หลากหลาย มีความรู้และประสบการณ์ในการที่จะช่วยกันบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนศิษย์เก่า ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความชำนาญเฉพาะด้าน ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษามากนัก แต่จะเป็นการสะท้อนปัญหาและความต้องการด้านคุณภาพการศึกษา และลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สำหรับตัวแทนครูและผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีความชำนาญในสายวิชาชีพครู มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษา ต้องมีพื้นความรู้ อย่างน้อยปริญญาตรีและมีใบประกอบวิชาชีพ สอดคล้องกับธีรวุฒิ เจริญรัมย์ (2544 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับบุคคลภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจ แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรดำเนินการการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจคณะกรรมการสถานศึกษา ในเรื่องของบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน เข้าใจในบทบาทหน้าที่ได้ชัดเจน ไม่มีความแตกต่างระหว่างขนาดของสถานศึกษาและระหว่างองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาตามสถานภาพ

2. ควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถสรรหา และคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามจำนวนและคุณสมบัติที่โรงเรียนต้องการ จะทำให้การมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ยึดหยุ่นและหลากหลายยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบของการบริหารเชิงพลวัตโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก
2. ควรศึกษาปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา